Bludičky.

Napsal od — *Jiří Klementy.*

Mezi zámožnými stavy ovšem pořád ještě Čech byl bitou vrunou. I když někdo vlastní pílí a důmyslem stal se bohatým obchodníkem a průmyslníkem, neměl-li z domova příliš silného mravního podkladu, jakmile vyrostl na velkého pána, zapřel v sobě Čecha, aby mohl státi se pánem opravdovým, všeobecně váženým. A i když takovýto český povýšenec — povýšenec vlastní silou — zůstal třeba až do smrti Čechem, tak "nesvědomitým" obyčejně přece nebyl, aby své děti vychoval také na Čechy a zahradil jim tak cestu k důstojnějšímu postavení. Platilať tehdy ještě, že bez němčiny nemůže člověk státi se ani kaprálem, a tak kdo chtěl jako otec u své děti svědomitě se postarati, přičinil se, aby z nich udělal Němce, aby jim raději nic ani ten původ český nepřipomínalo.

Za to tím více sílil český živel mezi inteligencí, totiž mezi professory, doktory práv i lékařství, tedy mezi lidmi samostatnějšími a vyššího vzdělání, u nichž ovšem i národní sebevědomí mohlo býti hlubší.

Největších ovšem pokroků vykazoval jazyk český ve vrstvách středních a nejnižších. Dorost velkoměsta, přicházející z venkova, byl skoro napořád, třeba že ne vždy uvědoměle, tož přece ryze český. Synové českých sedláků a chalupníků nebo maloměšťáků, přicházejíce do Prahy na studie nebo na řemeslo či obchod, již se tu svému národu tak snadno neodcizili. Nebylo sice českých škol, nebylo politického života, ale česká kniha a české noviny pořád ještě působily tak zázračně, jako za našich předních buditelů. A také již i české společnosti byly, třeba že se scházely ponejvíce jen v nepatrných hospůdkách a jiných veřejných místnostech.

O veřejném životě spolkovém a politickém tehdy ovšem nebylo ještě ani potuchy. Jedinými dovolenými shromážděními lidu byly národní slavnosti "fidlovačka" a "slamník", kde prostý lid baven byl komediemi a jarmarečními písněmi nejsprostšího druhu. Pořádati něco jiného nikoho ani nenapadlo, poněvadž by mu to byla policie prostě nedovolila. — Bylať tehdy policie, řízená v reakcionářském duchu celého Metternichova systému, neobmezenou vládkyní v Praze, tak jako na venkově a v menších městech byli neobmezenými vládci páni podkrajští. Úzkostlivá, malicherná a zlomyslná a při tom krátkozraká a hloupá byla tehdy policie v nejvyšší míře. Jako se vláda domýšlela, že je zde proto, aby národové ji poslouchali, tak policie byla přesvědčena, že je zde ne proto, aby dbala o blaho občanstva, nýbrž aby občanstvo různými malicherními "sekaturami" týrala.

Však také její orgánové byli podle toho, počínaje od úřednictva až k pouličním policajtům. Úředníci byli ponejvíce obyčejní pěrojezdci bez vyššího vzdělání nebo nižší důstojníci, kteří pro různé příčiny vzdali se vojenské kariéry. Takovíto lidé ovšem byli ochotnými nástroji v rukou svých představených a tudíž horlivými potlačovateli všeho českého. Stejně znamenitým materiálem byli policajti, skorem vesměs vojáci, kteří si byli po vojně vysloužili svou kapitulací a jimž se do občanského života zpět nechtělo. Takový policajt, proniknutý vědomím své důstojnosti a své veliké moci, byl opravdu postrachem celé čtvrti, kteráž byla dozoru jeho svěřena. Však si také dle toho vykračoval vážně ulicemi ve své obrovsky vysoké čáce, ve fraku s velikými lesklými knoflíky, s dvěma širokými řemeny, jež mu křížem visely přes prsa, z nichž jeden nesl krátkou zahnutou šavli, druhý nábojnici. Kráčel-li "křížák", jak je podle bílého řemení nazývali, po ulici, pozdravovali ho všichni sousedé uctivě a poníženě. Nejvýše tak domácí páni a jiné vynikající osobnosti směly si dovoliti trochu důvěrnější tón, k němuž policajt ovšem odpovídal s přídahnou úřední vážností nebo hlaholkonosti, byltě totiž přístupnější lidským citům.

Tu a tam ovšem vyvinul se časem mezi občanstvem a policajtem důvěrnější poměr. Bývalý strážník po léta ve své čtvrti, znal všecky obyvatele i jejich rodinné poměry. Tu a tam dostalo se mu nějaké pomazánky nebo pozvání. Znali a jmenovali ho mojinak, než jeho jménem, což si pan Kořínek, Vomáčka, nebo jak se právě jmenoval, dal hlahoslovně líbiti, až jediného dne zdálo se jeho představeným, že ta důvěrnost přece jen příliš se zájmům služby, a přeložili ho do jiné čtvrti.

O přátelském obcování úředníctva s občanstvem, vyjímaje ovšem bohatší vrstvy, nemohlo tehdy býti ani řeči. Úředník podobně jako voják byl naplněn vědomím své vyvýšenosti nad obyčejného člověka, civilistu. První i druhý pohlíželi k němu s pohrdáním, vždy ochotni na vyšší rozkaz proti němu zakročiti co nejostřeji. Bylať byrokracie i soldateska odchovávána spatřovati v občanstvu, zejména v nižších jeho vrstvách živel nebezpečný, vždy náchylný k neposlušnosti vůči vrchnosti "od Boha k vládě povolané."

Revoluce občas ve Francii, tomto "pařeništi jakobinismu a všelijakých jiných nebezpečných učení" propukající, vření mezi lidem v Německu, karbonářství v Italii a všecky ty různé spolky "Mladé Evropy", rozšířené ve všech západních zemích, děsily vládu vídeňskou.

Střežila sice úzkostlivě hranice, zavírajíc je nejen nebezpečným a podezřelým lidem, ale i cizím literaturám, jimiž by podobné podezření a státu nebezpečné nauky byly mohly se do Rakouska dostati, ale vláda věděla též, že ani nejsilnější pohraničný kordon nebyl by mohl tomu zabrániti, aby časem něco do zemí rakouských se "nepropašovalo".

Do českých občanských kruhů ovšem tyto velké ideje, jež na západě občas způsobovaly převraty a rozvraty, přístupu nenašly, jakž při úplném potlačení svobody tisku ani jinak nemohlo býti. V době, kdy již i v Německu, zejména v jihozápadních zemích počal se probouzeti duch republikánský, byla prostému českému vlastenci, odchovanému v poslušnosti a loyálnosti, "republika" něčím přímo hrozným, zákonům božským i lidským se příčícím. Tužby lidu nesly se nejvýše k tomu, aby jeho mateřský jazyk povznesl se ze své opovrženosti; na rovné právo s němčinou sotva ještě největší fantastové tronfali si pomýšleti, jinak však "poslouchali" všichni rádi a byli přesvědčeni i o tom, že vláda a její orgánové jsou k tomu, aby za poddané i mysleli.

Dobrý a oddaný ten lid troškou ústupků ve směru jazykovém byla by vláda dovedla nadobro získati. Místo toho však vláda, spatřujíc v každém národním hnutí ducha protimonarchického a revolučního, české hnutí co nejúzkostlivěji potlačovala. Doba dobromyslně pohrdavého přiblížení k českým literárním snahám již dávno minula. Poznáním historie české, té slavné minulosti z dob někdejší samostatnosti probuzen byl sice český lid, ale také vláda stala se obezřelejší. Vzpomínala také minulosti a zdálo se jí, že ani dvoustaletá poroba z českého člověka toho ducha husitského, rebelantského ještě nadobro nevypudila. Odtud nastalo zvýšené úsilí germanisační, odtud pronásledování všeho českého úředními "sekaturami" a posměchem, s nímž se český člověk na každém kroku, zejména však u úřadu setkával.

Čeština byla opět tak nadobro z veškerého veřejného života vytlačena, že i národní oznámení, obsahující český bál nebo české divadlo, musila býti nabobě německá, dobe česká. A když jednou někteří pořadatelé odvážili se na některých plakátech německý ten překlad ustříhnouti, byla z toho mezi "vlastenci" taková radost, kdežto prostí, nezvědomělí lidé cestu stavěli se a divili, "že to těm Čechům dovolili".

Za takových poměrů na počátku let čtyřicátých obracoval se ovšem český život v Praze na několik hospodských společností, z nichž nejslevnější byla ona, jež scházela se na Koňském trhu "u zlaté hory", kdež se i o politice mluvilo, ovšem jen tehdy, když přítomní byli si jisti, že nenachází se mezi nimi žádný tajný donášeč. Takových měla tehdy vláda v Praze i jiných městech hojnost a vydržovala si je ve všech společenských vrstvách. Nevyjímala ani kruhy vysoké šlechty, které také nechtěla naprosto důvěřovati, až od počátku století šlechta v Čechách jak ve smyslu národním českém, tak i ve svobodomyslnosti byla učinila značný krok nazad.

A přes to vše český živel sílil s mohutněl. Za půl století, co bylo vstoupilo v život josefinské uvolnění člověčenství, totiž poddanství selského lidu, obyvatelstvo všech měst a zejména Prahy velice značně se rozmnožilo. Rostl průmysl i obchod, potřebovaly nové síly, a ti přicházeli z českého venkova a již se tu mezi sebou nezdomácňovali, nejvýše že tak zvané trochu německého nátěru na sebe brali. Německý živel neměl již dosti síly, aby byl celý ten český příliv zmohl, pohltil a sobě přizpůsobil.

Bylo to tím méně možno, že i mezi německými professory na středních školách, ba i na universitě byli lidé osvícení a národně snášelivi, kteří na národní, obrozenské snahy české pohlíželi jako na věc spravedlivou. Lidé, kteří stopovali českou literární činnost a sami české studenty na ni upozorňovali, tak že nejeden český mladík byl do české vlastenecké společnosti německým svým professorem přímo skoro poslán. — Němčinu byl v tom ovšem skvělým vzorem jejich velmistr básník Goethe, kterýž poznav některé plody starého českého básnictví, tak byl jimi unesen, že na stará léta naučil se česky a některé básně rukopisu královédvorského na jazyk německý převedl.

Byla tedy Praha, zejména v nižších vrstvách svých tehdy již převahou městem českým, ale poněvadž čeština pořád ještě tlačila se v soukromí rodinného života, na veřejnost se neodvažujíc, mohl člověk na společenské stupnici výše stojící žíti v Praze, aniž by o tomto češství mnoho věděl.

XIV.

Tak bylo i u Fortina, jenž uzavíraje se lidem vůbec, mezi prostý lid tím méně přišel a tedy o jeho snahách a tužbách ani dozvěděti se nemohl.

Ale pan Fortin byl opravdovým osvíceneem, člověkem toužícím po pravdě. A tak když několikráte z úst lidí, kteří zdáli se mu býti dost vážnými, slyšel poukazovati na slavnou českou minulost, o níž dosud neměl ani potuchy, pocítil touhu rozšířiti své vědění a jal se dějiny ty studovati.

Mlynář Křížek, muž na svůj stav velice sečtělý a horlivý šiřitel "vlasteneckých vědomostí", hned druhého dne navštívil Fortina v jeho bytě u Turků. Přinesl mu ze své poměrně dosti bohaté knihovny vše, o čem myslel, že bude moci Fortina poučiti, a tento skutečně s horlivostí jemu vrozenou ponořil se do studia tak, že po celých několik dnů ani z domu nevyšel.

Fortin, nacházeje v knihách, z nichž české ovšem z počátku činily mu trochu obtíže, stále větší oblíbu, byl tomu rád, že Celestině namluvil o své cestě. Teprve až čtvrtý den podvečer již takřka násilně se vyprostil ze společnosti knih, jež ho podivným svým kouzlem byly docela zajaly.

Vyšel z domu s úmyslem, že podívá se do společnosti "u vorlíčka", ale když před domem pohlédl jeho zablondil ku Krakovské ulici, vzpomněl si, že i Celestina je vlastenkou.

Nemohl s ní sice dosud o tom mluviti, ale pan doktor Vendelin Dollschall ho sám na to byl upozornil, a šperný ten stařec se svými bystrými očkami se jistě nemýlil.

"Konečně zase přicházíte," uvítala ho Celestina s nepokrytou radostí, sedíc u otevřeného okna.

"Bylo vám zde teskno v té poustevně? A co knihy, jež jsem vám přinesl?"

"Přečetla jsem mnoho — avšak přec! Byla jsem tu tak sama —"

"Což Nováková? Zanedbávala vás?"

"Ach ne! Ta dobrá žena modlí se nebe by mi mesla, leč — —" Celestina se odmlčela. "A daleko jste byl? Šťastně jste pořídil?"

"Daleko — daleko," odvětil Fortin z hluboka a zamyšleně. — "Bloudil jsem v zašlých pěti stoletích."

"Nerozumím vám!"

"Slyšte, Celestino! Vy jste Česka, vlastenka," počal Fortin náhle vroucně. "Také já jsem původem, byť svou Čech, ale vlastencem jsem posud nebyl."

"A nyní jím jste!" radostně se ptala.

"Neznaje slavné minulosti národu, nevěda, co český lid na poli kulturním kdy byl, vykonal, skoro jsem se hanbil za svůj původ. Myslel jsem, že my Čechové jsme plemenem nižším, že jenom tehdy mohou z nás býti opravdoví lidé, když staneme se Němci!"

Pokračování.

Co slibujeme, tomu též dostojíme.

Kupujíce u nás ušetříte peníze a podporujete ryze český obchod.

K. VIKTORA.

Pan Karel Viktora

U. S. Mail Order House,
MARSHALL BOUL. & 21ST ST.
CHICAGO, ILL.

Předplaťte se na Pokrok, pouze $1.00 ročně.

Lékaři pro muže.

Zaplaťte, když jste vyléčeni.

Přesvědčte se o naší kompetentnosti, o našem poctivém jednání, o našem lékařském úspěchu, o naší ošetřovně, kde léčíme a vyléčíme pouze muže.

Jsme specialisty, kteří jsou pouze mužské nemoci již po 25 let v největším úspěchem v Omaze.

VARICOCELE. — Permanentní vyléčení v pár dnech, ručíme, bez nože. Bez nebezpečí, bolesti neb ztráty času. Nejlepší léčení, co kdy bylo vůbec známo. Čítáme poměrně za léčení mírné ceny.

OTRAVU KRVE ve všech postupech vyléčíme. Vyrážení v obličeji, neb kdekoliv na těle, vyléčíme úplně.

SLABOST. — Nervosní slabost, ztráta mozkové a nervové síly a energie, životní slabost, vyrážení na obličeji, zapomnětlivost a stydlavost vyléčíme úplně.

STRICTURA jistě a čerstvě vyléčena nejnovější methodou. Nemoce ledvin, měchýře, pohlavní, žaludeční, kožní a vůbec všechny nemoce mužů léčíme s velikým úspěchem.

ZDARMA. Prohlídka a porada. Dopište si pro papíry, v kterých zaznačte příznaky Vaší nemoce. Tyto vyplňte a zároveň obdržíte návod k léčení. Čítáme mírné ceny. 17x56

Dr. McGREW CO.

215 South 14. Str., Omaha, Neb., mezi Farnam a Douglas.

ZDARMA! — ÚPLNĚ — ZDARMA!

Zlacené hodinky s nejlepším strojkem a řetízek, jedny každému zákazníku.

V snaze rozhlásiti náš vybraný importovaný tabák, rádi rozdáme **tento měsíc pouze** jedny zlacené hodinky s nejlepším strojkem a řetízek s každým výběrem výborného tabáku v ceně $8.00.

Vše, co od vás požadujeme je, byste nás odporučil svým přátelům, ukázal, po případě rozdal mezi ně něco tohoto výborného tabáku, ježto přejeme si, aby každý jej zkusil a poznal, že můžeme prodávati importovaný tabák levněji, než kdokoliv jiný.

Chcete-li získati tyto hodinky s řetízkem, pošlete nám pouze $3.00 ku krytí výloh, a my vám ihned pošleme výběr tabáku pro cigarety a pro dýmku v ceně $8.00 a tyto krásné hodinky a řetízek budou vám sloužiti po celý váš život. Rozumí se samo sebou, že musíte ukázati a rozdati něco tohoto tabáku mezi vaše přátele, tak aby oni věděli, že my jsme levnější, než jiní importéři, ježto my věříme v menší zisk, ale veliký obchodní obrat.

Nyní jest to pro vás vhodná příležitost, jíž podobná sotva kdy se vám naskytne, za velmi nízkou cenu získati výběr dobrého importovaného tabáku, k čemuž nádavkem obdržíte úplně zdarma krásné zaručené zlacené hodinky a řetízek za pouhé odporučení tohoto tabáku svým přátelům a známým.

Naše nabídka vztahuje se na každého. Kdybyste z jakékoliv příčiny nebyli uspokojeni, vrátíme vám ony $3.00, tak abyste ničeho neriskovali.

Můžete zdarma získati hodinky a proto nezameškejte tuto příležitost. Pište nám dnes a pošlete $3.00 money orderem, nebo registrovaným dopisem na: 29k4

STANDARD TOBACCO CO., DEPT. 309, 10. Union Square, NEW YORK, N. Y.

Číslo 1005.—Zaručeno firmou W. F. Severa Co., dle zákona o potravinách a lécích ze dne 30. června, 1906.

NESNÁZE JATERNÍ.

Necítíte se snad dobře? Vyhlížíte žlutí? To jest nějaký nepořádek žluče. Nechutná vám jísti, jste trápeni zácpou a častým bolením hlavy, zvláště když se trochu nakloníte? V tom čase počněte ihned s léčením, počněte užívati

Severův Silitel ledvin a jater

a uvidíte, jak brzo doznáte úlevy. Tento lék odstraňuje jedy z celé tělesné soustavy a podněcuje ledviny k správné činnosti. Jest to ten nejlepší přípravek proti bolení v zádech, bolestnému močení, všem nepořádkům jaterním i ledvinovým jako: ochrnutí, častému močení, atd. Cena 50c a $1.00.

Pan Josef Gretkowski, 23 Elm Str., Hartford, Conn., nám píše: "Obdržel jsem Váš Silitel ledvin a jater a jsem teď úplně zdravý po užívání jen třítýdnim. Jsem úplně spokojen a přeji si, abyste dali moje jméno do veřejnosti."

Severovy léky jsou na prodej ve všech lékárnách. Neberte padělků!

Žádejte výhradně Severovy léky.

Spolehlivý lék.

Potřebuje-li kdo z vaší rodiny osvědčenou, lahodnou a spolehlivou sílivku, chce-li léku, který by napravil všechny žaludeční nesnáze, měl by užívati

Severovu Žaludeční hořkou.

Tento výborný žaludeční lék jest dobře znám mezi lidem. Všichni chválí jeho účinnost, kterouž také zasluhuje. Dodává zdravé chuti k jídla a síli slabé a ty, kdož se z nějaké dlouhotrvající nemoce zotavují. Uleháněje a zdárně působí u těch, kdož léku toho pravidelně užívají. Cena 50c a $1.00.

Nejlepší lék

proti kašli, který prodáván jest již téměř po celých třicet roků, který vyléčil již tisíce a tisíce chorých, který má lahodnou chuť a jest zcela neškodný, odporučení hodný při nastuzení, kašli, zánětu průdušek neb plic, jest

Severův Balsám pro plíce.

Dítky chválí si tento lék. Jest velice účinným při záškrtu, zajíkavém čili modrém kašli a při podobných chorobách, zvláště času zimního. Každý lékárník vám řekne, že jest to ten nejlepší lék proti kašli. Prodávají ho v lahvičkách za 25 a 50 centů. Žádejte výhradně jen Severův a varujte se padělků.

LÉKAŘSKÁ PORADA ZDARMA.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA